

Substituint pels videojocs, l'anime (manga animat japonès) i els jocs de rol, el còmic ha cedit la privilegiada posició que ocupava com a eina de comunicació de masses per ingressar a l'Olimp de la història. Objecte de tesis doctorals, homenatges indissimulats en la "gran pintura", i un col·leccionisme àvid, el còmic encapçala un corrent dignificador de la mal anomenada "cultura popular", que inclou el cromó, la joguina, la publicitat i el programa de mà.

Aquí, però, encara estem a mig camí del que ja és un fet plenament vigent als Estats Units, el Japó i la majoria d'estats de la Unió Europea; països en els quals es pot consultar qualsevol còmic a les respectives biblioteques nacionals, al costat de manuscrits sobre pergami i edicions incunables.

És per això que un acte tan habitual com una senzilla subhasta, pot esdevenir una fita històrica: la casa Soler i Llach (www.soleryllach.com) organitza la primera subhasta de còmic dels Països Catalans i de l'estat. Serà una ocasió única per admirar la més gran i completa col·lecció de còmic d'aventures publicat entre 1938 i 1970 a l'estat. 359 col·leccions –gairebé totes completes–, de les quals 87 corresponen a jocs d'originals a tinta, i 84 a almanacs. La majoria d'aquestes col·leccions van ser creades entre Barcelona i València –i en menor mesura, a Madrid–, per editorials emblemàtiques com Bruguera, Maga, Toray, Grafidea, Valenciana, Hispano Americana, Bagnuná, Garga, Marco o Ferma.

El llenguatge del còmic és hereu de la literatura per fascicles –en la qual destacaren autors de la talla de Jules Verne, Víctor Hugo o Alexandre Dumas pare–, la il·lustració tradicional d'obres literàries –i aquí, el polifacètic Apelles Mestres hi té un paper fundacional–, i les modernes tècniques narratives desenvolupades pel cinema. Es tracta d'una veritable "literatura sumergida", destinada al públic adolescent, i menyspreada per la cultura del seu temps.

El període que abracen els còmics d'aquesta subhasta correspon a l'aïllament espanyol de la postguerra: autarquia econòmica –manca de primeres matèries i aliments–, però també fèrria censura i endogàmia cultural. El qua-

El còmic ja és història

El passat 25 d'abril va començar a la sala Soler i Llach de Barcelona la subhasta de tot d'un seguit de còmics publicats entre 1938 i 1970. Els compradors i interessats tenen de temps fins al proper 5 de maig.

dernet d'acció, en format 17 x 24 cm, alimentà els desitjos, anhels i l'imaginari de dues generacions i es va convertir sovint en substitut del cinema. Com diria el dibuixant Hugo Pratt, "el còmic és el cinema dels pobres". Segons Salvador Vázquez de Parga, "els tebeos d'humor provocaven la rialla momentània i s'oblidaven. Els tebeos d'aventures, en canvi, es quedaven molt temps a la ment dels lectors, i els seguirien després, quan deixessin de ser joves, per entrar a formar part dels records nostàlgics de l'adolescència".

Aquests quadernets, comprats amb tantes dificultats econòmiques que sovint eren objecte d'intercanvi entre amics, o de recompra en botigues de segona mà, seràn subhastats per xifres que arrenquen en els 60 euros, però que s'enfilen fins als 63.000, preu dels originals de *Tony y Anita* (1951), 1759 planxes amb dibuixos a ploma de Miguel Quesada i Manuel Gago. El preu,

de vegades tan capriciós, és determinat en aquest cas, no ja per la qualitat o l'estat de conservació d'una col·lecció, ans per la seva raresa. I és que hi ha exemplars dels quals tothom parla però que el comú dels col·leccionistes no ha vist mai, i que, evidentment, no es troben en cap biblioteca pública.

Els principals gèneres dels quadernets abraçaven l'aventura d'acció al Far West (*El Coyote, El jinete fantasma, Johnny Fogata*), l'edat mitjana (*El guerrero del antifaz, El capitán Trueno*), i l'Espanya de postguerra en el context de l'espionatge de guerra Freda (*Roberto Alcázar y Pedrín*). També tenen molt d'èxit els quadernets dedicats a la ciència-ficció (*Diego Valor*), la Segona Guerra Mundial (*Hazanas Bélicas*), i les exploracions de territoris exòtics (*Pantera negra*). La competència eren els herois fabricats als Estats Units i Itàlia, com *Flash Gordon, El Hombre Enmascarado, Juan Centella*,

Els còmics més cotitzats en aquesta mena de subhastes solen ser els publicants durant la postguerra. 1. *El Capitán Trueno* (Bruguera, 1956). 2. *El Jabato* (Bruguera, 1958). 3. *El Guerrero del Antifaz* (Valenciana, 1943). 4. *El Jinete Fantasma* (Grafidea, 1947). 5. *Pelayos* (C. Tradicionalista, 1936). 6. *El Pequeño Luchador* (Maga, 1945). 7. *Roberto Alcázar y Pedrín* (Valenciana, 1940).

Tarzán, Jorge y Fernando, Merlín el mago moderno, Ciclón el superhombre, El Príncipe Valiente, El Capitán Marvel, King de la Policía Montada i Pantera Rubia. També és curiosa la manera "políticament incorrecta" de solucionar els conflictes multiculturals d'aquests herois, amb una mentalitat més hereva de la reconquesta –o l'enfocada fresca guerra fratricida– que no pas oberta a la globalització.

La nòmina d'il·lustradors casolans és de gran qualitat, i inclou noms de la categoria d'Emili Boix, els germans Gago, Luis i Manuel (*El guerrero del*

antifaz), el personalíssim Matías Alonso, Luis Bermejo, Claudio Tinoco, Segrelles, Leopoldo i José Ortiz, J. Bosch, el prolífic Ferrando, Eduardo Vanó (*Roberto Alcázar*), Martínez Osete, Sangar, l'excel·lent Boixcar (*Hazañas Bélicas*), Martí Ripoll, A. Peris, Salvador Mestres, García Iranzo (*Rayo Kit*), José Grau, Vicente Ramos, R. Beyloc, la màgia del traç d'Ambrós (*El capitán Trueno*), el bon ofici de López Blanco, José Ortiz, Miguel Quesada, Àngel Puigmiquel, Emili Freixas, Francisco Darnís (*Jabato*), Matías Alonso, José González, etc.

Dos són els personatges que han assolit la categoria d'arquetips dins la nostra cultura popular: el Guerrero del Antifaz i el Capitán Trueno. El Guerrero va ser una creació del dibuixant Manuel Gago (Valladolid, 1925 – València, 1980), inspirada remotament en la novel·la *Los 100 caballeros de Isabel la Católica*, de Rafael Pérez y Pérez. L'èxit del producte d'Editorial Valenciana va ser tan gran que, poc després del llançament, l'octubre del 1948, *El Guerrero* augmentà el tiratge fins als 200.000 exemplars. El "xoc de civilitzacions" era resolt a través d'un jove guerrer emmascarat, nascut en camp musulmà però de pares cristians, que es dedicava a completar la reconquesta a còpia de sang i fetge.

El tiratge d'*'El Capitán Trueno'*, de Víctor Mora i Ambrós, va arribar als 350.000 exemplars

L'altre heroi mediàtic, el Capitán Trueno (1956-1968, amb un tiratge de fins a 350.000 exemplars), és fill d'un guionista intel·ligent, vinculat aleshores al clandestí PSUC, Víctor Mora, i l'efectiu i precís dibuixant Ambrós –pseudònim de Miguel Ambrosio (Albuixec, 1913 – Barcelona, 1992). La figura del Capitán és inspirada en *El Príncipe Valiente*, de Harold Foster. Al principi, la nòvia del Capitán, Sigrid, reina viking de Thule, l'acompanyava en totes les aventures, fins que va rebre l'alerta de la censura: "O es casa amb el Capitán, o la fiques en un convent." Mora va optar pel camí del mig: la va enviar una temporada de vacances a un castell. I és que la censura, a la seva manera, també escrivia els guions...

Ricard Mas Peinado

Bona part dels dibuixants dels còmics publicats en la postguerra eren valencians o catalans